

BIULETYN EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM

1-2 (22)/2013

NIEZWYKŁA SZANSA DLA ZWYKŁYCH LUDZI

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**DOLNY
ŚLĄSK**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Uwaga! W związku ze zmianą Planów działania na rok 2013 dla Priorytetów VII i IX w województwie dolnośląskim został zaktualizowany harmonogram ogłaszania konkursów.

Zapraszamy do aplikowania o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację projektów w ramach następujących konkursów:

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

- **Konkurs nr I/9.1.1/A/13 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej – na projekty dotyczące tworzenia i wsparcia istniejących przedszkoli (w tym innych form wychowania przedszkolnego).** Planowany termin ogłoszenia konkursu: III kwartał 2013 r.
- **Konkurs nr II/9.1.1/B/13 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej - na projekty dotyczące tworzenia i wsparcia istniejących przedszkoli na obszarach wiejskich (w tym innych form wychowania przedszkolnego).** Planowany termin ogłoszenia konkursu: III kwartał 2013 r.

Premiowane będą projekty, w których wsparciem zostaną objęte dzieci z niepełnosprawnością.

Więcej informacji wraz dokumentacją konkursową na stronie www.efs.dolnyslask.pl

DOLNOŚLĄSKI WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY

- **Konkurs nr I/7.4/A/13 – na projekty obejmujące programy aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych,** w ramach których przygotowywane i realizowane są indywidualne plany działania wraz z dodatkową możliwością realizacji działań środowiskowych, w tym w szczególności edukacyjnych i integracyjnych, mających na celu adaptację pracownika w środowisku pracy (jedynie łącznie z główną grupą docelową, czyli osobami niepełnosprawnymi).

Projekty muszą być skierowane bezpośrednio do następujących grup docelowych:

- osób niepełnosprawnych mających orzeczoną stopień niepełnosprawności niezatrudnionych lub zatrudnionych (których dochód nie jest wyższy niż dwukrotność kryteriów dochodowych, o których mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Osoby zatrudnione nie mogą stanowić więcej niż 25% uczestników projektu, ograniczenie dotyczy również osób zatrudnionych na chronionym rynku pracy) w wieku 15-64 lata;
- otoczenia osób niepełnosprawnych (tylko łącznie z osobami niepełnosprawnymi i tylko w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, w tym również w zakresie równoległej aktywizacji zawodowej i społecznej osób pełniących obowiązki opiekuńcze).

Planowany termin ogłoszenia konkursu: III dekada czerwca 2013 r.

Więcej informacji wraz z dokumentacją konkursową na stronie www.pokl.dwup.pl

Radosław Mołoń
Wicemarszałek Województwa
Dolnośląskiego

Skarobni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce pierwszy w tym roku, podwójny numer Biuletynu Europejskiego Funduszu Społecznego w Województwie Dolnośląskim.

Zbliżamy się do końca obecnego okresu programowania 2007-2013. Do 30 kwietnia br. rozdysponowaliśmy około 1,9 mld złotych z 2 mld złotych. Dzięki tym środkom dofinansowaliśmy prawie 2 250 projektów. Na kolejnych stronach znajdą Państwo więcej danych, m.in. na temat przedsięwzięć realizowanych w poszczególnych powiatach i Priorytetach PO KL.

W II i III kwartale br. ogłaszamy jedno z ostatnich konkursów. Zapraszamy do składania wniosków, m.in. na projekty dotyczące tworzenia i wsparcia istniejących przedszkoli oraz aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, na które przeznaczymy ok. 28 mln złotych.

Przygotowujemy się do zmian, jakie czekają nas w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Wówczas to samorząd województwa będzie odpowiadał za realizację Regionalnego Programu Operacyjnego, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Dotychczasowe doświadczenia niewątpliwie przysłużą się do jak najlepszego wykorzystania możliwości i szans, które niesie ze sobą nowy okres programowania. Wdrażanie dwufunduszowego programu regionalnego pozwoli realizować projekty społeczne i infrastrukturalne w sposób bardziej spójny i kompleksowy. Dzięki temu rozwiązywanie problemów na obu tych bardzo istotnych płaszczyznach będzie skuteczniejsze. Edukacja oraz walka z ubóstwem to jedno z głównych obszarów, na których koncentruje się Komisja Europejska, wyznaczając krajom Unii Europejskiej cele do osiągnięcia do 2020 roku.

Z badań GUS opublikowanych pod koniec 2012 roku wynika, że w Polsce aż 6,7 procent społeczeństwa żyje w skrajnej biedzie (poniżej minimum egzystencji), a około 17 procent – bardzo skromnie, w tzw. relatywnym ubóstwie. Sytuacja taka niesie rozmaite ograniczenia, m.in. w dostępie do kształcenia, co w przypadku dzieci może w przyszłości przełożyć się na gorszy start w dorosłe życie. Dlatego edukacja i wyrównywanie szans od najmłodszych lat pozostaną jednym z priorytetów, które będziemy kontynuować w nowej perspektywie finansowej.

Zachęcam do lektury Biuletynu i zapraszam na stronę www.efs.dolnyslask.pl, gdzie znajdą Państwo aktualne informacje na temat komponentu regionalnego PO KL.

*z Powiatem 12
Radosław Mołoń 9.2.2013*

Niezwykła szansa dla zwykłych ludzi, czyli co dotychczas zrobiliśmy na Dolnym Śląsku?

Program Operacyjny Kapitał Ludzki został stworzony, aby zmniejszać poziom bezrobocia, podnosić poziom spójności społecznej i wykształcenia oraz zwiększać konkurencyjność przedsiębiorstw.

Na realizację wymienionych celów otrzymaliśmy ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w okresie programowania 2007-2013 około 2 mld złotych.

W ramach komponentu regionalnego w województwie dolnośląskim do 30 kwietnia 2013 r. zawarto 2 247 umów o dofinansowanie projektów na kwotę blisko 1,9 mld złotych. Poniżej przedstawiamy wybrane rezultaty Programu (według danych na 31.03.2013 r.):

Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej i nowe miejsca pracy
10 736 osób otrzymało dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, dzięki czemu stworzyły miejsca pracy dla siebie oraz dla dodatkowych 71 osób.

Instrument szybkiego reagowania – wsparcie pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacji w przedsiębiorstwach
187 osób założyło własną działalność gospodarczą, 368 osób znalazło alternatywne miejsce zatrudnienia, a 1857 osób skorzystało z działań szybkiego reagowania.

Rozwój przedsiębiorczości akademickiej oraz stypendia dla doktorantów działających na rzecz innowacji w województwie dolnośląskim
1530 osób ze środowiska akademickiego otrzymało wsparcie w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej typu spin off i spin out, a 368 doktorantów otrzymało stypendia naukowe.

Rozwój przedsiębiorczości społecznej
Wsparcie otrzymały 653 podmioty ekonomii społecznej, powstało 8 Ośrodków Wspierania Ekonomii Społecznej, 9 051 osób skorzystało z pomocy instytucji wspierających ekonomię społeczną.

Upowszechnianie edukacji przedszkolnej
5 104 dzieci w wieku 3-5 lat z obszarów wiejskich uczęszczało do przedszkola dzięki PO KL, a 204 dolnośląskie placówki wychowania przedszkolnego otrzymały pomoc finansową.

Wsparcie kształcenia ogólnego
633 szkoły, w tym 386 z obszarów miejskich i 247 z obszarów wiejskich, zrealizowały programy rozwojowe w ramach projektów.

Wsparcie szkolnictwa zawodowego
Projektem systemowym zostały objęte 274 szkoły zawodowe w województwie, szczególny nacisk położono na aktywne formy współpracy z przedsiębiorcami.

Stypendia naukowe dla szczególnie uzdolnionych uczniów
981 uzdolnionych uczniów w trudnej sytuacji materialnej otrzymało stypendia.

Małe granty w obszarze zatrudnienia, integracji społecznej i edukacji
Ponad 20 300 osób z terenów wiejskich i z małych miast wzięło udział w projektach dotyczących inicjatyw lokalnych i oddolnych.

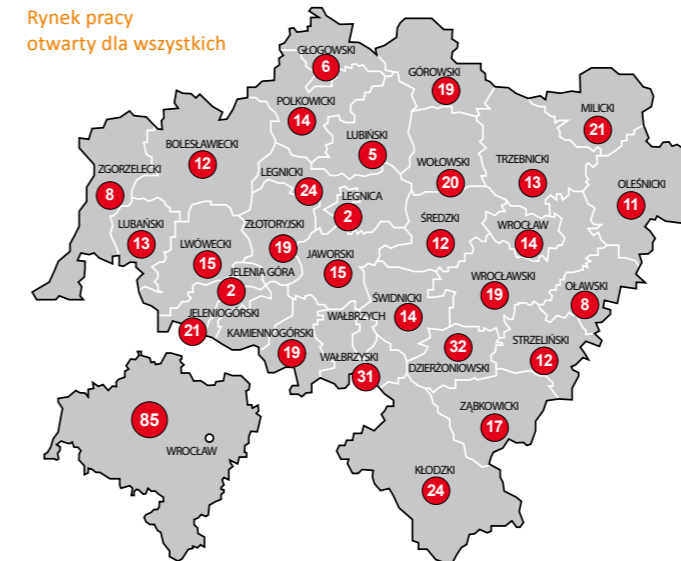
PROJEKTY W LICZBACH

Na mapkach przedstawiamy informacje dotyczące liczby projektów realizowanych w poszczególnych powiatach w komponentie regionalnym PO KL ogółem i w poszczególnych Priorytetach (w tym również projektów zakończonych). W sytuacji, gdy realizacja projektu obejmuje więcej niż jeden powiat, dany projekt został wykazany na mapce przy

każdym z powiatów, w którym jest realizowany. Dlatego liczba miejsc realizacji może być wyższa od liczby projektów w danym Priorytecie.

Ponadto w ramach poszczególnych Priorytetów występują projekty, które obejmują swoim zakresem całe województwo dolnośląskie. Informacja o nich została zawarta w opisach do mapek.

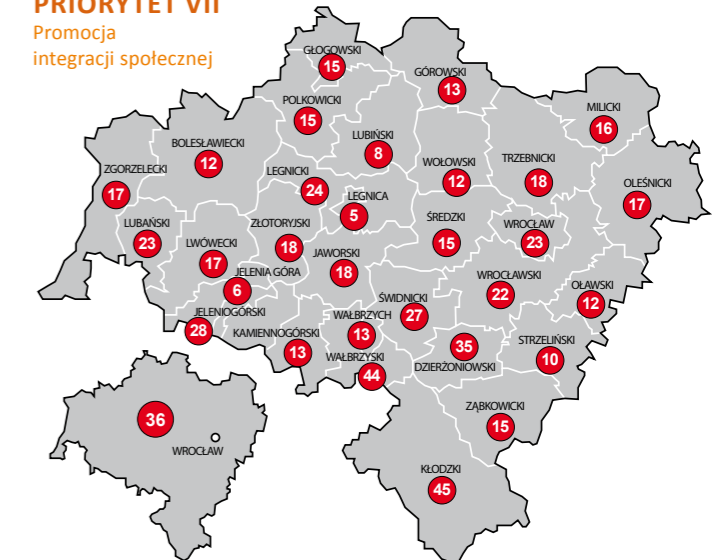
PRIORYTET VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich

W obszarze zatrudnienia do 30 kwietnia 2013 r. zawarto 290 umów o dofinansowanie projektów na kwotę blisko 612 mln PLN. 85 projektów obejmuje swoim zasięgiem całe województwo dolnośląskie.

Wsparcie w ramach tego Priorytetu kierowane jest do grup, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem oraz utrzymaniem się na rynku pracy. Chodzi m.in. o osoby młode, które nie posiadają doświadczenia zawodowego oraz kwalifikacji koniecznych do zdobycia zatrudnienia, osoby starsze mające trudności z dostosowaniem się do wymogów modernizującej się gospodarki/ryнку pracy, osoby niepełnosprawne oraz długotrwale bezrobotne.

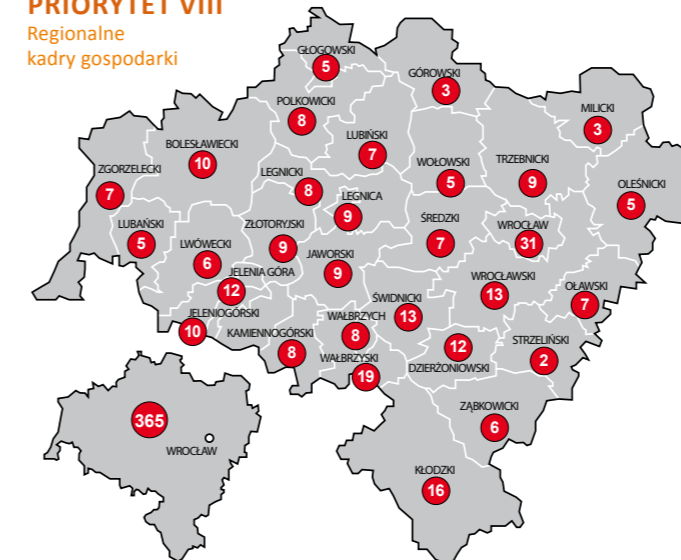
PRIORYTET VII Promocja integracji społecznej

W obszarze integracji społecznej do 30 kwietnia 2013 r. zawarto 459 umów o dofinansowanie projektów na kwotę ponad 371 mln PLN. 36 projektów obejmuje swoim zasięgiem całe województwo dolnośląskie.

Wsparcie w ramach tego Priorytetu kierowane jest głównie do osób postrzeganych przez pracodawców i otoczenie jako pracowników mniej dyspozycyjnych oraz mniej mobilnych zawodowo: niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, uzależnionych od alkoholu czy narkotyków, opuszczających placówki opieki zastępczej i zakłady karne, imigrantów lub bezdomnych. Szczególną grupę docelową stanowią mieszkańcy terenów wiejskich oraz społeczności lokalne aktywnie działające na obszarach wiejskich. Wsparciem objęto również młodzież w wieku 15-25 lat zagrożoną wykluczeniem społecznym. Specjalny nacisk położono na rozwój kadr instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej.

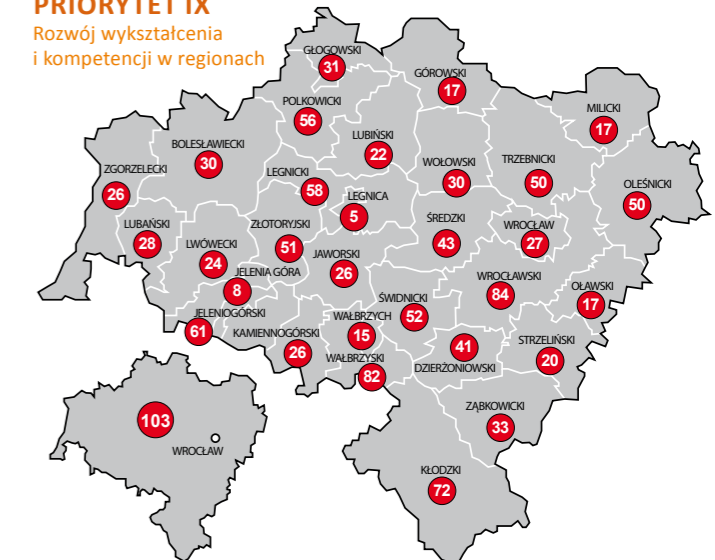
PRIORYTET VIII Regionalne kadry gospodarki

W obszarze adaptacyjności do 30 kwietnia 2013 r. zawarto 449 umów o dofinansowanie projektów na kwotę ponad 444 mln PLN. 365 projektów obejmuje swoim zasięgiem całe województwo dolnośląskie.

Adresatami tego wsparcia są m.in. młode kadry naukowe, przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie województwa dolnośląskiego i ich pracownicy, pracujące osoby dorosłe uczestniczące w szkoleniach i kursach poza godzinami pracy, pracodawcy i pracownicy przechodzący procesy adaptacyjne i modernizacyjne, partnerzy społeczni (organizacje pracodawców i związki zawodowe), a także osoby odchodzące z rolnictwa lub rybołówstwa (rybactwa).

PRIORYTET IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

W obszarze edukacji do 30 kwietnia 2013 r. zawarto 1 049 umów o dofinansowanie projektów na kwotę blisko 458 mln PLN. 103 projekty obejmują swoim zasięgiem całe województwo dolnośląskie.

Wsparcie w projektach kierowane jest do grup funkcjonujących w systemie oświaty: m.in. dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat) oraz ich rodziców, uczniów oraz osób, które przedwcześnie zakończyły naukę, uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych szczególnie uzdolnionych a/i znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób w wieku 25 – 64 lata zgłaszających z własnej inicjatywy chęć kształcenia ustawicznego w formach szkolnych, pracowników oświaty oraz szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe.

Źródło: Krajowy System Informatyczny SIMIK 2007-2013, miejsce realizacji projektu – stan na 30.04.2013 r.

Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej szansą na samodzielne życie

Na podstawie materiałów przygotowanych przez Wydział ds. Osób Niepełnosprawnych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego

– **Codziennie kilka czy kilkanaście razy przenoszę syna na wózek lub z wózka na fotel czy do samochodu. O zwożeniu ze schodów z trzeciego piętra nie wspomnę – mówi tata niepełnosprawnego ruchowo dwudziestoletniego uczestnika projektu. – Te podnoszone kilogramy mocno dają się we znaki, a przecież nie młodzieję.**

Niepełnosprawność często wiąże się z brakiem samodzielności. Osoba na wózku potrzebuje pomocy w pokonywaniu schodów, upośledzona intelektualnie – w komunikowaniu z otoczeniem, niewidomy często nie może obejść się bez przewodnika. Każda czynność, której osoba z dysfunkcją nie może wykonać samodzielnie, staje się obowiązkiem opiekuna, najczęściej kogoś z rodziny.

W sierpniu ubiegłego roku Samorząd Województwa Dolnośląskiego rozpoczął realizację projektu systemowego *Sprawni w pracy*. Bierze w nim udział 50 osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz 20 członków ich rodzin, którzy ze względu na konieczność sprawowania opieki zmuszeni byli do rezygnacji z pracy zawodowej lub w ogóle nie podjęli zatrudnienia. Dzięki obecności i pomocy Asystenta Osobistego osoby

niepełnosprawne będą miały szansę na samodzielne funkcjonowanie i powrót do pracy.

Rozwiązanie tego problemu od wielu lat praktykowane jest z powodzeniem w krajach skandynawskich, Europie Zachodniej, Stanach Zjednoczonych i Kanadzie.

– *W krajach o bardziej rozwiniętych systemach wsparcia, osoba niepełnosprawna korzysta z usług Asystenta Osobistego, który pełni rolę protezy – wyjaśnia wicemarszałek Radosław Mołoń, odpowiedzialny za zagadnienia dotyczące osób niepełnosprawnych. – W przypadku osób niewidomych zastępuje oczy, w przypadku osób na wózku – pomaga w przemieszczaniu się w tych miejscach, gdzie sami nie są w stanie sobie poradzić.*

Model asystentury-protezy zakłada, że relacja między osobą niepełnosprawną a asystentem przypomina układ pracownik-pracodawca. Asystent jest do dyspozycji w granicach określonego zakresu obowiązków. Pomaga tam, gdzie osoba niepełnosprawna tego wymaga, ale nie wyręcza jej w wykonywaniu pozostałych czynności.

Do projektu zrekrutowano uczestników z różnym rodzajem niepełnosprawności. Są to zarówno osoby z dysfunkcjami ruchu, niewidome, głuchonieme, jak i z upośledzeniem umysłowym.

– *Przykładowo, jeżeli osoba na wózku musi zrobić zakupy, bo lodówka jest pusta, to asystent pomoże jej ubrać się i dostać do sklepu. Taka jest jego rola – mówi Andrzej Mańkowski, dyrektor Wydziału ds. Osób Niepełnosprawnych w UMWD. – Natomiast nie będzie zamiast osoby niepełnosprawnej szedł do sklepu i nosił siatek. To byłoby wyręczenie, a nie taka jest idea.*

Rolą asystenta nie jest również rehabilitowanie, motywowanie do określonych działań ani zniechęcanie do innych.

– *Mówiąc dosadnie, jeżeli niepełnosprawny chce iść wieczorem na piwo z kolegami, to asystent ma mu pomóc*

się dostać do baru, a nie tłumaczyć, że alkohol szkodzi zdrowiu albo że w jego stanie picie jest niebezpieczne – wyjaśnia dyrektor Mańkowski.

Codziennie zwożenie po schodach, prowadzenie po mieście, pomoc w ubieraniu się – wszystko to wymaga czasu, siły oraz cierpliwości. I konieczności rezygnacji z własnych planów zawodowych, a także prywatnych. Niepełnosprawny, wymagający stałej pomocy, „przywiązuje” do siebie osobę z rodziny, zabiera jej możliwość dysponowania własnym czasem. Jednocześnie opisana sytuacja rodzi wiele pokus kierowania życiem takiej osoby.

– *Rodzicom generalnie ciężko jest przyjąć, że ich dzieci dorastają – mówi jedna z uczestniczek projektu. – A w przypadku nas, niepełnosprawnych dzieci, które nagle stały się dorosłe, jest im jeszcze trudniej dać nam więcej wolności i możliwości decydowania. Czasami wykorzystują to, że pewnych rzeczy nie jesteśmy w stanie bez nich zrobić.*

Dla wielu osób niepełnosprawnych taka sytuacja jest bardzo niekomfortowa. Całkowite uzależnienie od czyjejś pomocy przy jednoczesnym poczuciu bycia ciężarem rodzi wiele frustracji i negatywnych emocji.

– *Kiedy chcę wyjść wieczorem do kina, muszę w to zaangażować mamę – mówi niepełnosprawny ruchowo uczestnik projektu. – Z dojazdem i samym pobytem w kinie radzę sobie przy pomocy kolegów, ale potrzebuję pomocy, żeby przygotować się do wyjścia, np. przy ubieraniu.*

Najważniejsze jest jednak to, że dzięki wsparciu asystenta osoby niepełnosprawne mogą aktywnie poszukiwać pracy. Nie będzie dla nich problemem dojechanie na kurs zawodowy, do urzędu pracy czy na staż.

– Dzięki asystentowi będę miała możliwość podjęcia pracy – opowiada Kasia, niewidoma uczestniczka projektu. – W mieście, w którym mieszkam, jestem dość samodzielna, jednak nie mam szansy na znalezienie pracy. We Wrocławiu są większe możliwości, ale w obcym miejscu czuję się nie-

– pewnie. Obecność asystenta pozwoli mi na rozwój osobisty i zawodowy, a także na usamodzielnienie się.

Przejęcie obowiązków przez asystenta da szansę członkom rodzin osób niepełnosprawnych na powrót do pracy.

– Bardzo chciałabym zająć się pracą zawodową i jednocześnie bardzo się tego boję – mówi mama jednego ze studiujących uczestników projektu, od lat opiekująca się niepełnosprawnym synem. – Rynek pracy jest trudny, nie wiem, czy znajdzie się na nim miejsce dla takiej osoby jak ja, bez doświadczenia innego niż opieka nad osobą niepełnosprawną.

W rozwianiu takich obaw i wątpliwości ma pomóc doradca zawodowy i psycholog. Dla każdego rodzica-uczestnika przygotowany zostanie Indywidualny Plan Działania. Przy jego pomocy powracający na rynek pracy rodzic będzie mógł określić swoje zawodowe umiejętności i zainteresowania. Organizacje pozarządowe, które realizują projekt, nawiążą także współpracę z Powiatowymi Urzędami Pracy, aby znaleźć oferty odpowiadające potrzebom uczestników.

– Uważam, że każdy z tych rodziców może znaleźć pracę – mówi Anna Puławska, koordynatorka projektu w subregionie

legnicko-głogowskim. – Ich obawy często wynikają z tego, że nie doceniają swoich możliwości. Myślą, że skoro przez całe życie jedynie zajmowali się niepełnosprawnym dzieckiem, to nie poradzą sobie w innej pracy. A przecież taka opieka wymaga olbrzymiej wytrwałości, wysiłku, umiejętności logistycznych i organizacyjnych. Ludzie o takich umiejętnościach potrafią sobie radzić na rynku pracy.

Wartością dodaną projektu będzie wypracowanie rozwiązań prawnych, które otworzą możliwość finansowania usług Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej ze środków samorządów przy udziale organizacji pozarządowych. W krajach, gdzie asystent został włączony na stałe do systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, wynagrodzenie za jego pracę jest w znacznej części pokrywane przez lokalne samorządy. W Polsce nie ma ścieżki prawnej, która umożliwiłaby finansowanie opisanych usług ze środków publicznych przez dłuższy czas.

– Korzystanie z asystenta to koszt od kilkuset do nawet kilku tysięcy złotych miesięcznie, w zależności od tego, jakiego wsparcia potrzebuje osoba niepełnosprawna – podkreśla dyrektor Mańkowski. – Na taki wydatek mało kogo stać. Uważam, że jak najszybciej należy umożliwić osobom niepełnosprawnym korzystanie z takich usług w jak najszerszym zakresie i pomóc im w finansowaniu wydatku.

Równie ważnym założeniem projektu jest utworzenie grup liderów w poszczególnych subregionach, których celem ma być wdrażanie usług asystenckich po zakończeniu realizacji projektu. Wstępna koncepcja zakłada, że usługa będzie w całości lub znacznej części finansowana przez samorządy lokalne za pośrednictwem organizacji pozarządowych. I to właśnie organizacje pozarządowe odegrają kluczową rolę, ponieważ w poszczególnych subregionach staną się centrami zbierającymi informacje o zapotrzebowaniu na usługi asystenckie. Będą także szkolić chętnych do pełnienia takiej funkcji oraz prowadzić banki asystentów. Dzięki temu stanie się łatwiejszy, a to z kolei przyczyni się do

zwiększenia szans osób niepełnosprawnych na samodzielne funkcjonowanie na otwartym rynku pracy.

– Współpraca samorządów i organizacji pozarządowych to moim zdaniem podstawa sukcesu w kwestii wspierania osób niepełnosprawnych – mówi marszałek Mołoń. – To organizacje, działające na rzecz osób niepełnosprawnych wiedzą, jakie powinny być kierunki działania i jakie wsparcie jest najbardziej potrzebne. Będąc najbliżej osób niepełnosprawnych, są w stanie do nich dotrzeć i udzielić odpowiedniej pomocy. Natomiast samorządy, dzięki swojej strukturze, są w stanie pozyskiwać i kontrolować sposób wydatkowania środków publicznych przeznaczonych na ten cel.

Podstawowym elementem, warunkującym sukces w otwieraniu się rynku pracy dla osób niepełnosprawnych jest przekonanie przedsiębiorców, że warto zatrudniać takie osoby. Zaplanowane są spotkania zarówno z przedstawicielami pracodawców w poszczególnych subregionach, jak i pracownikami Powiatowych Urzędów Pracy. Będą służyły przekonaniu pracodawców, że osoba niepełnosprawna jest pełnowartościowym pracownikiem, a jej zatrudnienie wiąże się z realnymi korzyściami, także finansowymi.

Projekt jest realizowany od sierpnia 2012 r. do końca grudnia 2014 r. w ramach Priorytetu VII PO KL – Promocja integracji społecznej, Działanie 7.4 – Niepełnosprawni na rynku pracy. Liderem projektu jest Samorząd Województwa Dolnośląskiego/Wydział ds. Osób Niepełnosprawnych, a partnerami: Fundacja Promyk Stońca, Fundacja EUDAJMONIA, Forum Aktywności Lokalnej oraz Polski Związek Głuchych Oddział Dolnośląski.

Edukacja inwestycją w przyszłość – szansa dla uczniów Powiatowego Zespołu Szkół im. Jana Pawła II w Żmigrodzie

Na podstawie materiałów przygotowanych przez firmę Unika Doradztwo Unijne i Public Relations

O szansach rozwoju zawodowego i dobrym starcie w dorosłość nie powinno decydować miejsce zamieszkania, a indywidualne predyspozycje i swobodny dostęp do nauki. Projekt Edukacja inwestycją w przyszłość przekracza granice administracyjne, społeczne i ekonomiczne, docierając bezpośrednio do młodzieży z małych miejscowości. Przekonuje, że we współczesnym świecie liczy się talent, praca i zaangażowanie młodych ludzi, a nie adres zamieszkania czy status materialny.

Większość z około 15 tysięcy mieszkańców Gminy Żmigród zamieszkuje tereny wiejskie, a blisko połowa z nich posiada wykształcenie podstawowe. Sytuacja ta ma negatywny wpływ na aspiracje oraz rozwój edukacyjny dzieci. Możliwości znalezienia pracy są tu znacznie mniejsze niż w dużych aglomeracjach, np. we Wrocławiu.

Mając na uwadze dobro młodych ludzi, którzy za parę lat wkroczą na rynek pracy, Powiatowy Zespół Szkół w Żmigrodzie skorzystał z projektu *Edukacja inwestycją w przyszłość*, przygotowanego w partnerstwie przez firmę Unika Doradztwo Unijne i Public Relations oraz Powiat Trzebnicki.

Projekt miał pomóc zniwelować różnice w dostępie do wiedzy

między młodymi ludźmi z małych miejscowości a ich rówieśnikami z dużych miast. Dla 225 uczniów, którzy wzięli udział w projekcie, zorganizowano 1716 dodatkowych godzin lekcyjnych, w tym 1196 godzin zajęć rozwijających kompetencje kluczowe i 520 godzin zajęć dydaktyczno-wyrównawczych.

W ramach projektu zaplanowano zajęcia pozalekcyjne dla uczniów z terenów wiejskich oraz tych, którzy są w trudnej sytuacji finansowej. Dojeżdżającym z okolicznych wiosek zapewniono transport.

Przygotowane programy rozwojowe objęły:

- dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z matematyki, fizyki i chemii dla uczniów gimnazjum oraz matematyki i języka angielskiego dla uczniów liceum,
- dodatkowe zajęcia ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych w zakresie przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, ICT, przedsiębiorczości i języków obcych dla uczniów gimnazjum i liceum.

Zaproponowane zajęcia umożliwiły rozwinięcie zainteresowań uczniów zdolnych, zostały elastycznie dostosowane do ich oczekiwań czy też indywidualnych potrzeb w nauce i rozwoju.

– *Na zajęcia przychodzę chętnie (...). Każde są inne i to lubię, bo jest duża różnorodność, dużo się dzieje. Różnią się od zwykłych lekcji, gdzie uczymy się według planu zajęć. Poszerzamy horyzonty w zakresie przedsiębiorczości. Bycie tu jest dla mnie frajdą, przyzwyczałam się. Zajęcia są już stałym elementem mojej nauki. Gdy coś mnie zaciekawi, w domu przeszukuję Internet, żeby dowiedzieć się czegoś więcej.*

Mariola, klasa I LO

Młodzież korzystała z wiedzy nowoczesnie przekazywanej i wspartej najnowszymi materiałami dydaktycznymi w bar-

dzo szerokim zakresie – od chemii po media elektroniczne i ekonomię. Pozwoliło to osiągnąć standard, który na co dzień jest dostępny dla uczniów z dużych aglomeracji miejskich, a czasem zaproponować rozwiązania znacznie go przekraczające. Dzięki środkom z projektu zakupiono m.in.: tablice interaktywne oraz zestawy gotowych materiałów edukacyjnych do tablic dla każdego przedmiotu na poziomie gimnazjum i liceum, projektory multimedialne, podręczniki, słowniki, odczynniki chemiczne i gry edukacyjne. Pozwoliło to poszerzyć ofertę edukacyjną oraz podnieść poziom jakości nauczania.

– *Dodatkowe zajęcia z fizyki są niebanalne i chciałbym, aby były kontynuowane w przyszłym roku. Korzystamy z różnych urządzeń, uczymy się, jak powstają galaktyki. Dzięki łączności internetowej możemy obserwować zdjęcia z teleskopu Hubble'a wykonane przez NASA – choć dzieli nas ogromna przestrzeń – i wiele innych ciekawych zjawisk, które dzieją się we wszechświecie m.in. zderzenie galaktyk, galaktyki spiralne, piękne mgławice i wiele innych.*

Patryk, klasa II LO

Młodzież uczestniczyła w różnych zajęciach pozalekcyjnych, które wpisały się już w codzienność szkolnej społeczności. Taka inwestycja w edukację daje im lepsze szanse na start w dorosłe życie i świadomy wybór dalszej ścieżki kariery.

– *Zajęcia z przedsiębiorczości są ciekawe. Panuje tu pogodna atmosfera. Nie są nudne, zawsze coś się dzieje. Poruszane są różne tematy. Rozmawiamy o naszej przyszłości na rynku pracy, uczymy się pisać biznes plan. Wielu z nas chciałoby prowadzić własną firmę, aby jednak dojść do tego etapu, musimy się jeszcze sporo nauczyć: jak funkcjonuje rynek, jak założyć firmę, jakie są obowiązki w trakcie jej prowadzenia w stosunku do urzędu skarbowego oraz innych instytucji. Obok zajęć praktycznych w tych trudnych i wymagających*

umiejętności analizy przestrzeni, uczymy się również, co to jest komunikacja interpersonalna, jak „sprzedać się” na rynku pracy, pracujemy nad rozbudzeniem w sobie i utrzymaniem inicjatywy – pierwszy krok w każdej dziedzinie życia jest najtrudniejszy i najważniejszy. Budujemy świadomość własnego „ja”.

Karolina, klasa I LO

– *Dodatkowe zajęcia pomagają przygotować się do matury, poszerzają wiedzę z fizyki, która jest moją pasją. Udział w zajęciach przybliżył mi moją ulubioną astronomię. Przeprowadzamy ciekawe doświadczenia, które wyjaśniają złożone mechanizmy fizyczne.*

Uczennica z klasy II LO

– *Uczniowie na zajęciach mogą rozwijać umiejętności związane z komunikacją interpersonalną. Uczą się, jak planować budżet domowy. Analizują lokalny rynek pracy, kształcą umiejętności związane z kontaktami z potencjalnym pracodawcą. Aktywnie uczestniczą w zajęciach, wykazują zaciekawienie poznawanymi tematami. Chętnie sięgają do różnych źródeł, żeby zdobyć potrzebne informacje, korzystają m.in. z technik multimedialnych. W trakcie zajęć młodzież uświadamia sobie złożoność pewnych kwestii, ćwiczy umiejętność konstruktywnego podejścia do rozwiązania problemu. Praca na zajęciach sprawia im wielką radość. Stają się bardziej otwarci i zmotywowani do dalszego rozwijania swoich umiejętności.*

Magdalena Matusiak, nauczycielka prowadząca zajęcia z przedsiębiorczości.

Realizowany od sierpnia 2012 do lipca 2013 roku projekt *Edukacja inwestycją w przyszłość*, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IX *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach*, miał na celu wyrównanie szans edukacyjnych w zakresie dostępu do edukacji.

Spółdzielnie socjalne – coś w tym jest

Na podstawie materiałów przygotowanych przez Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy

Od sierpnia 2012 roku dzięki wsparciu w ramach projektu *Nowoczesna Spółdzielnia Socjalna* na terenie powiatu wałbrzyskiego, jaworskiego i dzierzoniowskiego powstało i funkcjonuje 8 spółdzielni socjalnych. Znalazło w nich zatrudnienie 45 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.*

Spółdzielnia socjalna to stosunkowo nowy podmiot na polskim rynku gospodarczym. Co najmniej połowa jej członków wywodzi się z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Członkowie spółdzielni Feniks

Spółdzielnie socjalne działają w różnych branżach – budowlanej, gastronomicznej, mechanice samochodowej, a także organizują imprezy plenerowe czy świadczą usługi związane z pielęgnacją i utrzymaniem terenów zielonych. Dzięki udziałowi w projekcie każda z nich została wyposażona w potrzebne narzędzia i urządzenia. Mimo że placówki rozpoczęły działalność stosunkowo niedawno, już z sukcesem zdobywają rynek.

Spółdzielnia socjalna *Feniks* z miejscowości Mściwojów jest otwarta na różnorodne wyzwania, koncentruje się przede wszystkim na świadczeniu usług gastronomicznych, m.in. na organizacji i obsłudze cateringowej imprez masowych, produkcji i sprzedaży gotowych dań na wynos, dożywianiu dzieci w szkołach na terenie gminy. Podjęła się również nie lada zadania dotyczącego kompleksowego prowadzenia i obsługi niepublicznego przedszkola *Akademia Feniksa w Snowidzy*.

– *Spółdzielnia z Mściwojowa przeznaczyła część dotacji na zakup sprzętu kuchennego i samochodu dostawczego. Obecnie realizuje zamówienia m.in. dla Gminnego Ośrodka*

*Art. 7 ust. O pomocy społecznej z 12.03.2004r.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) (uchylony); 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Program Kapitał Ludzki wspiera ekonomię społeczną na Dolnym Śląsku.

Stowarzyszenia, fundacje, centra i kluby integracji społecznej, a także spółdzielnie socjalne należą do grupy podmiotów ekonomii społecznej. Program Operacyjny Kapitał Ludzki szeroko wspiera ich działalność m.in. poprzez promocję ekonomii społecznej i zatrudnienia w tym sektorze, cykle edukacyjne dotyczące przedsiębiorczości społecznej w praktyce, różnorodne szkolenia otwarte, terenowe i stacjonarne punkty przedsiębiorczości społecznej. W ramach Programu finansowane jest tworzenie klastrów partnerstwa lokalnego oraz bezpłatne doradztwo biznesowe i specjalistyczne usługi księgowe, prawne, marketingowe na rzecz podmiotów ekonomii społecznej. Istnieje także możliwość pozyskania środków finansowych na przystąpienie do spółdzielni socjalnej lub jej założenie. Działania w tym obszarze koncentrują się głównie na projektach dotyczących integracji społecznej. Dzięki nim powstały m.in. opisane obok spółdzielnie socjalne.

W 2009 roku na Dolnym Śląsku powstały, jako jedno z pierwszych w Polsce, ośrodki wsparcia ekonomii społecznej (OWES). Obecnie funkcjonuje pięć:

- we Wrocławiu – prowadzony przez Dolnośląską Federację Organizacji Pozarządowych,
- w Wałbrzychu – prowadzony przez Fundację Merkury,
- Legnicko-Głogowskie Centrum Przedsiębiorczości Społecznej prowadzone przez Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży Szansa,
- Jeleniogórskie Centrum Przedsiębiorczości Społecznej – prowadzone przez Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych,
- Centrum Ekonomii Społecznej – prowadzone przez Starostwo Powiatowe w Zgorzelcu.

W ramach projektu innowacyjnego *Fundusz Pożyczkowo-Poręczeniowy jako narzędzie zapewnienia trwałości instytucji ekonomii społecznej* w lutym 2012 roku został powołany Pozarządowy Fundusz Pożyczkowy. Ma przyczynić się do zwiększenia stabilności finansowej podmiotów ekonomii społecznej oraz wspomóc rozwój i profesjonalizację oferowanych przez nie usług. Kapitał początkowy Funduszu wynosi 200 tysięcy złotych. Wysokość oferowanych pożyczek wynosi od 3 000 zł do 150 000 zł. Podmioty ekonomii społecznej przystępujące do projektu mogą także skorzystać z pomocy dotyczącej zarządzania finansami. Dane kontaktowe do realizatorów projektów wspierających obszar ekonomii społecznej dostępne są na stronie www.pokl.dwup.pl lub bezpośrednio w Punkcie Informacyjnym PO KL we wrocławskiej Filii Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Członkowie spółdzielni Feniks

Pomocy Społecznej. Kolejna, z Walimia, zakupiła sprzęt i narzędzia budowlane, m.in.: rusztowanie i wyciąg dachowy. Wykonuje już zadania zlecone przez tamtejszą gminę – wyjaśnia Arkadiusz Konsewicz, koordynator projektu.

Optymistycznie w przyszłość patrzą także członkowie spółdzielni socjalnej *Arte* z Bielawy, zajmującej się usługami budowlanymi i związanymi z utrzymaniem terenów zielonych oraz ceramiką. Dzięki wsparciu Urzędu Miejskiego nie narzekają na brak pracy. Sami także dokładają starań, aby poszukiwać zleceń na wolnym rynku, gdyż przynosi to wymierne efekty.

Spółdzielnię tworzą osoby, które m.in. wyszły z uzależnienia oraz te, które pomagały im w terapii. Każdy posiada jakieś wyjątkowe umiejętności. Panie zajmują się galanterią i tworzą niepowtarzalne kubki i oryginalne nadruki na ceramice, a panowie wykonują np. prace remontowo-budowlane.

– *Członkowie spółdzielni byli fachowcami – tynkarzami, płytkarzami, murarzami, tylko trochę się zagubili. Teraz są świetnymi profesjonalistami, którzy odnaleźli swoje miejsce – mówi Jarosław Pilecki z Bielawskiej Misji Nowa Nadzieja, inicjator powstania spółdzielni.*

Dzięki dofinansowaniu po 20 tysięcy złotych na każdego z członków spółdzielni, mogli kupić odśnieżarki, maszyny do koszenia, sprzęt budowlany i samochód. W chwili obecnej starają się rozwijać działalność oraz pozyskiwać kolejnych członków.

Wyroby spółdzielni Feniks

W podobnej sytuacji jest spółdzielnia socjalna *Struktura* z Wałbrzycha, zajmująca się usługami budowlano-remontowymi. Już na początku działalności okazało się, że droga, którą wybrali pod kierownictwem prezesa Arkadiusza Budzyńskiego, była strzałem w dziesiątkę, a zlecenia takie, jak elewacje budynków czy remonty mieszkań zapewniają utrzymanie wszystkim członkom spółdzielni. W najbliższym czasie *Struktura* również planuje dalszy rozwój.

W ramach projektu można także skorzystać z finansowego wsparcia pomostowego, które umożliwia refundację kosztów poniesionych przez pracodawcę, takich jak ZUS czy wydatków związanych z obsługą księgową dla zatrudnionych członków.

Obsługa kateringowa imprezy organizowanej przez spółdzielnię Feniks

Nad każdą ze spółdzielni czuwają opiekunowie, którzy wspierają je swoją wiedzą. Dodatkowo spółdzielcy mogą korzystać z doradztwa specjalistów z różnych dziedzin.

– *Wsparcie, zwłaszcza w zakresie zarządzania i w kwestiach prowadzonej przez nas działalności, jest dla nas nieocenioną pomocą. Możliwość korzystania z doświadczenia opiekuna daje nam poczucie bezpieczeństwa* – zaznacza Anna Cygan, prezes spółdzielni socjalnej *Multimedialna*.

Spółdzielnia socjalna może przybrać również formę firmy rodzinnej, np. gospodarstwa agroturystycznego. Dobrym przykładem jest *Austeria Krokus* z Rzeczeki, która oferuje noclegi i wyżywienie, a także organizuje imprezy okolicznościowe czy artystyczne. Spółdzielnia powstała dzięki wsparciu ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2004-2006. Właściciele do otrzymanego dofinansowania (łącznie ok. 50 000 zł) dołożyli zaangażowanie, przyjazną atmosferę i ponadprzeciętne umiejętności kulinarne. Przy okazji wycieczki w Góry Sowie warto odwiedzić spółdzielców z Rzeczeki. Państwo Barbara i Jerzy Szwańowie chętnie podzielą się swoim ponad pięcioletnim doświadczeniem z kolejnymi potencjalnymi spółdzielcami.

Projekt *Nowoczesna Spółdzielnia Socjalna*, realizowany do sierpnia br. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII *Promocja integracji społecznej*, Działanie 7.2 – *Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora*

Wyroby spółdzielni Feniks

ekonomii społecznej, Poddziałanie 7.2.2 *Wsparcie Ekonomii Społecznej*, jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Liderem projektu jest Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej, a partnerami: Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych, Forum Aktywności Lokalnej i Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu.

Jeszcze w tym roku nasze województwo wzbogaci się o kolejne spółdzielnie socjalne dzięki projektowi *Aktywność szansą na przyszłość*, realizowanemu przez partnerstwo dolnośląskich organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego. Dobry pomysł na biznes oraz nie

mniej ważna chęć do zmiany swej obecnej sytuacji zawodowej to podstawowy warunek dla osób, które chcą wziąć udział w przedsięwzięciu. Czterdziestu pięciu zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców Dolnego Śląska może uzyskać do 20 tysięcy złotych bezzwrotnej dotacji z przeznaczeniem na samodzielne założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do już istniejącej. Taka kwota pozwoli na doposażenie spółdzielni i stworzenie nowych miejsc pracy. Zakwalifikowani uczestnicy otrzymają także wsparcie szkoleniowe i doradcze na etapie ubiegania się o dotację. Dodatkowo w trakcie pierwszych 12 miesięcy funkcjonowania i prowadzenia działalności gospodarczej, każda z założonych lub wspieranych spółdzielni socjalnych może starać się o finansowe wsparcie pomostowe.

– *Projekt realizowany przez nasze partnerstwo i związane z nim wsparcie dają dużą szansę na zmianę życia i rozwój zawodowy osobom, które się do niego zakwalifikują* – stwierdza Joanna Czocher, koordynatorka projektu.

Akademia Feniksa w Snowidzy

Na Dolnym Śląsku działalność spółdzielni socjalnych wspiera sześć podmiotów tworzących partnerstwo: Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej z Wałbrzycha, Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej z Wałbrzycha, Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu, Stowarzyszenie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości z Wrocławia, Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych z Wrocławia oraz Urząd Miejski w Jeleniej Górze.

Szkoła dla Ciebie w gminie Brzeg Dolny

Na podstawie materiałów przygotowanych przez Biuro Promocji i Informacji Urzędu Miejskiego w Brzegu Dolnym

Ponad dwa tysiące bezpłatnych godzin zajęć pozalekcyjnych to tylko niektóre korzyści płynące z projektu *Szkoła dla Ciebie*, realizowanego od sierpnia 2011 roku we wszystkich szkołach podstawowych w gminie Brzeg Dolny. W ciągu 3 lat łącznie czterystu uczniów ze Szkół Podstawowych nr 1, nr 5 i nr 6 w Brzegu Dolnym oraz w Pogalewie Wielkim skorzystało z edukacyjnych zajęć pozalekcyjnych, które umożliwiły wszechstronny rozwój ich zdolności.

Na realizację projektu, który zakończy się 28 czerwca br., gmina Brzeg Dolny otrzymała z Europejskiego Funduszu Społecznego ponad dwieście tysięcy złotych. Dzięki środkom unijnym placówki zostały wyposażone w nowoczesne pomoce naukowe i dydaktyczne, a także sprzęt multimedialny i do zajęć terapeutycznych.

Oferta edukacyjna zaproponowana przez koordynatorów projektu była bogata i starannie dobrana. Dla uzdolnionych przygotowano zajęcia tematyczne *Młody literat*, *Poliglota*, *Młody matematyk*. Ponadto uczniowie klas I-III mogli rozwijać swoje talenty teatralne w grupie *Mali artyści* oraz przyrodnicze – jako *Mali odkrywcy*. Zajęcia korekcyjne *Bez wad* służyły kształtowaniu prawidłowej postawy ciała u dzieci. Dużą popularnością cieszyły się zajęcia *Cyfrowe dzieciaki*, podczas których można było nauczyć się posługiwania technologią informacyjną.

Dla uczniów borykających się z problemami emocjonalnymi przygotowano zajęcia terapeutyczne i psychoedukacyjne. Osoby z zaburzeniami komunikacji społecznej mogły wziąć udział w zajęciach *Nie jesteś sam*, a dzieci niepotrafiące panować nad swoimi emocjami uczęszczały do grupy terapeutycznej *Bez złości*.
– Na socjoterapii lubię grać w domino sylabowe. Uczę się nie klócić. – opowiada Marcin.

Wśród zajęć psychoedukacyjnych pojawiła się także arteterapia, muzykoterapia oraz bajkoterapia.
– Uczniowie biorący udział w projekcie bardzo dobrze odnaleźli się później na zajęciach edukacji wczesnoszkolnej – mówi Monika Nowak, koordynatorka projektu w Szkole Podstawowej nr 6 w Brzegu Dolnym. – Efekty ich pracy przekładały się na wyniki w nauce – dodaje. – Wiedza przekazana na zajęciach przyrodniczych była widoczna na lekcjach środowiska, a zajęcia specjalistyczne – socjoterapia – pomagały dzieciom w wyciszeniu się.
W Szkole Podstawowej nr 6 utworzono łącznie 19 grup, które uczestniczyły w dziewięciu rodzajach zajęć pozalekcyjnych realizowanych w ramach projektu.
– Założenia projektu zostały spełnione w 100% – podsumowuje 3 lata dodatkowych zajęć Monika Nowak.

O dużym zainteresowaniu dzieci świadczy głównie wysoka frekwencja oraz ich opinie:
– Ciekawie i wesoło było, kiedy składaliśmy szkielet człowieka – opowiada Nadia o zajęciach *Mały odkrywca*.
Julia dodaje: – Podobają mi się zajęcia, bo robimy doświadczenia. Najbardziej podobało mi się doświadczenie z wybuchającym jajkiem!
– A mnie podobały się doświadczenia z wodą – stwierdza Dawid.
Dzieci chwalą również inne zajęcia.

– Podoba mi się chodzenie po kolorowych wyspach – mówi Szymon.
– Podobało mi się robienie ozdób z masy solnej na zajęciach plastycznych – opowiada Julka.

Zajęcia *Mały odkrywca* cieszyły się dużą popularnością wśród dzieci również w Szkole Podstawowej nr 1. Prowadziła je Katarzyna Barylak, dyrektorka placówki.
– Zainteresowanie dzieci było bardzo duże. Często zdarzało się, że wymuszały na nas realizowanie różnych, nowych tematów, więc staraliśmy się zaspokoić ich oczekiwania. Dzięki tym zajęciom mogli zarówno rozwijać zainteresowania, jak i poszerzać wiedzę. Z kolei nauczyciele starali się pobudzić w nich ciekawość do wszechobecnej przyrody, a także wytłumaczyć zależności pomiędzy człowiekiem a naturą – opowiada dyrektorka szkoły.

Szczególnie ważna była gimnastyka korekcyjna *Bez wad*, na której dzieci pracowały nad prawidłową sylwetką. Służyły do tego liczne przybory zakupione przez szkołę – piłki, ringo sensoryczne, szarfy, skakanki, obręcze gimnastyczne i wiele innych. Dzięki nim prowadzone zajęcia były atrakcyjne i odwracały uwagę dzieci od myślenia o zmęczeniu fizycznym. Wysoką frekwencję miała także grupa terapeutyczna *Bez złości*. Jej uczestnicy uczyli się kontrolowania agresywnych zachowań, a także traktowania z szacunkiem drugiego człowieka.

Szkoły Podstawowej w Pogalewie Wielkim.
– Realizowanie tego projektu w placówce wiejskiej jest o tyle istotne, że w takim środowisku nie zawsze jest możliwość skorzystania z dodatkowej oferty zajęć pozalekcyjnych – podkreśla Beata Tłuczek, koordynatorka projektu w tamtejszej podstawówce. – Dzięki zakupionym akcesoriom i pomocom naukowym uczniowie mogli bezpłatnie zgłębiać wiedzę i rozwijać swoje pasje.

W Pogalewie – tak jak w pozostałych szkołach – uczniowie również mogli rozwijać wiedzę przyrodniczą, matematyczną czy z zakresu technologii informacyjnych. Dla uzdolnionych plastycznie prowadzono zajęcia *Radość tworzenia*. Z kolei młode talenty teatralne miały okazję wykazać się w grupie *Wrażliwi na sztukę*.

Widoczne efekty realizacji projektu to nie tylko lepsze wyniki w nauce, jakie osiągają jego uczestnicy. To także pobudzenie ich aktywności do zgłębiania i uzupełniania wiedzy oraz rozwijania zainteresowań. Trzeba pamiętać, że szkoła jest dla uczniów i powinna pomagać w toku ich socjalizacji zarówno w zakresie edukacji, jak również wychowania czy też rozwijania swoich zainteresowań i poszerzania horyzontów. Dlatego w trakcie zajęć poruszony był też temat stereotypów i równości szans kobiet i mężczyzn. Więcej na ten temat można przeczytać na kolejnych stronach Biuletynu.

Projekt *Szkoła dla Ciebie*, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IX *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach*, miał na celu wyrównanie szans edukacyjnych poprzez indywidualizację nauczania.

– Te zajęcia przyniosły bardzo pozytywny efekt i planujemy kontynuować je we własnym zakresie przy pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej – zapowiada Katarzyna Barylak. – Uczniowie, z którymi były problemy wychowawcze, teraz świetnie radzą sobie wśród rówieśników, nie wykazują już agresji, potrafią panować nad swoimi emocjami. Natomiast dzieci, które były „wycofane”, stały się bardziej otwarte.

W ciągu trzech lat Szkoła Podstawowa nr 1 wykorzystwała prawie trzydzieści trzy tysiące złotych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Środki zostały przeznaczone na realizację zajęć oraz zakup niezbędnego sprzętu i pomocy dydaktycznych.

W Szkole Podstawowej nr 5 w Brzegu Dolnym utworzono aż 11 grup uczestników projektu. Jedną z ciekawszych propozycji okazały się zajęcia muzykoterapii, podczas których dzieci pracowały nad kontrolowaniem swoich emocji, wykorzystując do tego instrumenty muzyczne.

– U dzieci znacznie osłabły zachowania agresywne, wzrosła wrażliwość w stosunku do innych osób. Zajęcia dostarczyły im wiele cennych doświadczeń, poprawiły ich samopoczucie i samoocenę, a także udoskonaliły pracę w grupie – opowiada Alicja Panachida, koordynatorka projektu w SP nr 5.

Dzieci wykazywały ogromne zainteresowanie przyrodą i ekologią na zajęciach *Mały odkrywca*. Zakupiony sprzęt, m.in.: tablica interaktywna, komputery, szkielet kostny człowieka, model układu słonecznego, pozwolił przeprowadzić lekcje w sposób kreatywny i na wysokim poziomie.

– Dzieci były zadowolone z formy i tematyki zajęć, a rodzice mieli ogromną satysfakcję, że ich pociechy wykazują tak duże zainteresowanie wszechświatem, a do tego chcą pracować na szerszym forum – mówi Alicja Panachida. Projekt doskonale przyjął się także wśród uczniów ze

Chtłopaki nie płaczą, czyli równość szans w kontekście równości płci

Prawdziwa kobieta woli zajmować się domem, a nie „robić karierę”, natomiast domeną aktywności prawdziwego mężczyzny jest praca zawodowa. Stereotypy ról płciowych to schematy, które w dużej mierze określają to, co w danej kulturze uważane jest za kobiece czy męskie. Ten uproszczony opis, podzielany przez ogół społeczeństwa, przekazywany jest z pokolenia na pokolenie. Ma to do siebie, że jest bardzo silny, trwały i odporny na zmiany.

STEREOTYPY PŁCI I PŁEĆ SPOŁECZNO-KULTUROWA

Wiele stereotypów płci funkcjonuje jako normy społeczne, które narzucają, co powinny myśleć, czuć i robić stereotypizowane grupy. Takie postrzeganie powoduje, że dziewczęta od najmłodszych lat uczone są uległości i pasywności. Chłopców natomiast wpaja się, że należy unikać „babskich” zachowań, zainteresowań, postaw i cech osobowych. Płacz kompromituje, a okazywanie złości dowartościowuje. Akceptacja i często nieświadome przekazywanie stereotypów ogranicza obie płcie, zarówno w życiu zawodowym, jak i społecznym. Często prowadzi do dyskryminacyjnych postaw oraz zachowań wobec kobiet i mężczyzn.

Role oraz cechy kobiet i mężczyzn, które wynikają nie tylko z „natury” czy są zdeterminowane biologicznie, ale przede wszystkim narzucone przez tradycję i kulturę, ujęte w zestaw obowiązujących norm, określa się mianem **płci społeczno-kulturowej** (ang. gender). Wskazuje na wzajemne relacje między kobietami i mężczyznami oraz w istotny sposób wpływa na wszystkie sfery życia: prywatną, ekonomiczną, społeczną, polityczną i kulturową.

Brak odniesienia do gender w działaniach publicznych, politycznych czy edukacyjnych skutkuje przyjęciem „uniwersalistycznej” perspektywy ze względu na płeć. Konsekwencją takiego podejścia jest brak możliwości zidentyfikowania i określenia odmiennych potrzeb oraz oczekiwań kobiet i mężczyzn. W praktyce najczęściej oznacza to pomijanie pewnych grup i problemów, które nie są dostrzegane lub nie zostają uznane za dostatecznie ważne.

Komisja Europejska promuje **politykę równości szans płci** (ang. gender mainstreaming) – celowe, systematyczne i świadome ocenianie danych działań z perspektywy ich wpływu na warunki życia kobiet i mężczyzn. Celem polityki jest przeciwdziałanie dyskryminacji i osiągnięcie faktycznej równości płci w życiu społeczno-gospodarczym (np. projekty zmieniające relacje między kobietami i mężczyznami, projekty promujące równość kobiet i mężczyzn w administracji, edukacji). Istotną rolę odgrywają też **konkretne działania wspierające równość szans płci** (ang. specific action) – działania

ści płci już od najmłodszych lat i przekonanie dzieci, że bez względu na płeć, mają w życiu takie same możliwości i szanse. Z tego powodu **edukacja równościowa** powinna rozpocząć się już w przedszkolu, z uwzględnieniem zaangażowania obojga rodziców, ponieważ powielanie stereotypów można zauważyć już wśród maluchów. W toku rozwoju i procesów poznawczych „szufladkowanie” staje się dla nich czymś naturalnym. Dzieci są też podatne na działanie stereotypów. Przedszkole i szkoła podstawowa to miejsca, gdzie nawiązuje się pierwsze kontakty i uczy funkcjonowania w grupie. Edukacja to potencjalny punkt wyjścia do zwalczania zakorzenionych w społeczeństwie od pokoleń stereotypów płci. W wieku przedszkolnym można najłatwiej i najskuteczniej niwelować różnice wynikające z wpływu środowiska rodzinnego, a także przełamywać stereotypowe podejście ze względu na płeć. **Nie chodzi o to**, aby w danych zajęciach uczestniczyła równa liczba dziewczynki i chłopców, ani o to, aby dziewczynki i chłopcy stali się tacy sami. **Nie chodzi też o odwrócenie ról kobiecych i męskich, ale o odpowiednie wykorzystanie kompetencji, umiejętności i talentów, a także odmienności.**

Pedagogika uwzględniająca problematykę płci (wrażliwa na płeć) jest uwzględniona w procesie nauczania w wielu krajach europejskich. Przedszkola i szkoły powinny być miejscem, w którym pracuje się nad zwalczaniem stereotypów płci. Istotne jest więc uwrażliwianie nauczycielek i nauczycieli, pozwalające unikać nieświadomego przekazywania stereotypowych postaw. Zainteresowania dzieci są wynikiem nie tylko indywidualnych uwarunkowań, ale też efektem obserwacji najbliższego otoczenia oraz wpływu rodziców i wychowawców. To oni najczęściej decydują o tym, jakie zainteresowania i zdolności dzieci wspierać, a postawa nauczyciela jest dla najmłodszych wzorem postawy wobec świata.

Niestereotypowe zainteresowania

Na zajęciach zorganizowanych w ramach projektu „Szkoła dla Ciebie” w gminie Brzeg Dolny nauczyciele tłumaczyli dzieciom, że płeć nie jest ważna w dążeniu do spełnienia swoich życiowych planów. Dziewczynki mogły wykonywać najrozmaitsze prace i posiadać różne nietypowe zainteresowania – dziewczynka może wbić w ścianę gwóźdź, a chłopiec zagnieść ciasto czy wyrobić masę solną na ozdoby. Zarówno dziewczynki, jak i chłopcy dysponują jednakowym potencjałem możliwości i mogą dokonywać wolnych wyborów. Współczesne kobiety, które dzięki ogromnemu zainteresowaniu i zaangażowaniu, silnej woli, osiągnęły zamierzone cele i spełniły swoje marzenia to m.in. Martyna Wojciechowska – dziennikarka, podróżniczka, zdobywczyni szczytu Mount Everest czy podróżniczki Beata Pawlikowska i Elżbieta Dzikowska.

pozytywne, wyrównawcze, które mają przyspieszać zmiany na rzecz równości poprzez udzielenie wsparcia grupom znajdującym się w gorszym położeniu (np. projekty skierowane tylko do długotrwale bezrobotnych kobiet z obszarów wiejskich, program profilaktyki chorób układu krążenia skierowany tylko do mężczyzn).

Przestrzeganie zasady równości szans kobiet i mężczyzn jest obowiązkiem prawnym dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację PO KL i korzystających ze środków EFS. Dla projektodawców oznacza to konieczność uwzględnienia jej w działaniach planowanych w ramach projektów. Zasada będzie obowiązywać także w następnym okresie programowania 2014-2020.

EDUKACJA JAKO PUNKT WYJŚCIA DO WALKI Z NIERÓWNOŚCIĄ PŁCI W SPOŁECZEŃSTWIE

Kwestia wyrównywania szans między kobietami i mężczyznami dotyczy nie tylko dorosłych. Nasza kultura daje silny komunikat dotyczący oczekiwań wobec każdej z płci. Przygotowanie dzieci do pełnienia społecznie akceptowanej roli, przypisanej płci, niesie istotne zagrożenie rozwojowe i może być w konsekwencji przyczyną napotkania przeszkód i barier w życiu dorosłym.

Tradycyjny podział ról społecznych jest rezultatem przede wszystkim socjalizacji we wczesnym dzieciństwie i okresie młodzieńczym. Dlatego tak ważne jest nauczanie o równo-

Jednym z najważniejszych celów, jakie stawia sobie pedagogika genderowa, jest przełamywanie w młodych osobach wizji świata, w której pewne rzeczy robią tylko chłopcy, a inne tylko dziewczynki i zachęcanie ich do kwestionowania przypisanych ról.

Działania genderowe mają uświadomić dzieciom, że każde z nich ma równe szanse, może podejmować różne zadania, trenować każdą dyscyplinę sportu. Każdy, bez względu na płeć, może grać w piłkę nożną, trenować boks, kulturystykę, ćwiczyć gimnastykę akrobatyczną, jazdę figurową na lodzie czy taniec.

Na zajęciach w ramach projektu „Szkoła dla Ciebie” nauczyciele podkreślali, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby dziewczynki wykonywały „męskie zawody” - zostały astronomem, leśnikiem. Uświadamiali dzieciom, że mogą być, kim tylko zechcą i robić to, co je interesuje, nie zważając na stereotypowe opinie innych ludzi. Mogą kształcić się na wybranej uczelni, wykonywać zawód zgodnie ze swoimi zainteresowaniami, a liderem czy szefem w różnych zawodach może być i kobieta, i mężczyzna.

Kluczem do skutecznie podejmowanych działań, również w zakresie realizowania zasady równości szans płci, jest współpraca. Należy więc zachęcać dziewczęta i chłopców do współpracy, a nie do rywalizacji. Ważne jest też, aby kierować do nich te same komunikaty i wymagania. Unikać oceniania dzieci zgodnie ze stereotypami płci i segregacji podczas zabawy i nauki (np. tworząc kąciki tematyczne: kąciki lalek, kąciki samochodowy i ruchu drogowego, należy zachęcać do udziału w zabawach wszystkie dzieci). Należy też unikać krytykowania chłopców za zachowania uznawane za niemęskie (np. chłopaki nie płaczą), a dziewczęta za niekobiece (np. złość piękności szkodzi).

Na zajęciach w ramach projektu „Szkoła dla Ciebie” koncentrowano się nie tylko na wzajemnej obserwacji i najbliższego otoczenia dzieci (rodzice, dziadkowie, rodzeństwo, grupa rówieśnicza). Dzieci wyciągały wnioski dotyczące stereotypów i równości szans płci. Przekonały

się, że kobiety i mężczyźni mimo różnic w wyglądzie mają ciało podobnie zbudowane, mogą podobnie ubierać się, a odczucia w danej sytuacji nie są zależne od tego, czy ktoś jest chłopcem, czy dziewczynką.

Kwestię równości nauczyciele poruszali też w szerszym kontekście, omawiali m.in. rolę i prawa kobiet na świecie. Podkreślali, że w Polsce nikt nie może zabronić kobiecie dostępu do nauki, pracy, zdobyci cywilizacyjnych. Uświadamiali dzieciom, czym jest przemoc wobec kobiet i dziewcząt oraz jakie są jej formy. Wspólnie zastanawiali się, co można zrobić ze stereotypami, jak im się nie poddawać i je zwalczać oraz jak unikać niesprawiedliwości i tendencji w ocenie innych.

GENDER W EDUKACJI A RYNEK PRACY

Stereotypowe podejście może hamować rozwój dziewcząt i chłopców poprzez ograniczenia, jakie nakładają sami na siebie oraz te, które narzuca im społeczeństwo i kultura. Segregacja w systemie edukacji ma odzwierciedlenie na rynku pracy. Podział ze względu na płeć w różnych zawodach i specjalizacjach to teoretycznie wybór młodzieży. Jednak kierunki kształcenia, zawody męskie i damskie wynikają m.in. z kształtowania w dzieciach od najmłodszych lat oczekiwań względem nich. Z tego też powodu ważne jest, aby na jak najwcześniejszym etapie edukacji przekazywać niestereotypową wiedzę i pokazywać szerokie, niezależne od płci spektrum możliwych wyborów życiowych. Istotne jest też wspieranie wzajemnych partnerskich relacji, opierających się na zasadzie szacunku, równych praw i obowiązków oraz wolności od przemocy.

Równość szans w kontekście równości płci należy rozumieć jako stan, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki, a przedstawiciele obu płci mają równy dostęp do wszelkich zasobów, z których korzystają w życiu (środków finansowych, zatrudnienia, szans rozwoju zawodowego i osobistego).

Bibliografia

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn w projektach PO KL – Poradnik, aktualizacja; M. Branka, M. Rawłuszko, A. Siekiera; Warszawa marzec 2010
Polityka równości płci w praktyce – podręcznik, Astrida Neimanis; Fundusz Współpracy 2006
Z perspektywy równości płci – ramy koncepcyjne, metodologia, przykłady dobrych praktyk; Sekretariat Pełnomocnika Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn; Warszawa 2005
Równa szkoła – edukacja wolna od dyskryminacji; E. Majewska, E. Rutkowska; Dom współpracy Polsko-Niemieckiej
ABC równości – podręcznik samorządowca; M. Mażewska, M. Zakrzaska; Stowarzyszenie Współpracy Kobiet NEWW polska; Gdańsk 2007
Polityka równościowa w programach przedszkolnych; Anna Dzierzgowska, Joanna Piotrowska, Ewa Rutkowska; Fundacja Edukacji Przeszkolnej
Równościowe przedszkole Jak uczynić wychowanie przedszkolne wrażliwym na płeć; Anna Dzierzgowska, Joanna Piotrowska, Ewa Rutkowska; Fundacja Edukacji Przeszkolnej
Szkoła dla Ciebie – projekt systemowy Gminy Brzeg Dolny, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IX Rozwój Wykształcenia i kompetencji w regionach, miał na celu wyrównanie szans edukacyjnych poprzez indywidualizację nauczania.

Regionalne wyzwania 2014-2020

Jeden Regionalny Program Operacyjny, większa rola regionu w zarządzaniu funduszami, uproszczenie procedur. Edukacja, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz zwiększenie poziomu zatrudnienia – o celach i zmianach, jakie czekają nas w przyszłym okresie programowania opowiada Mirosława Kwiatek, dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich w Urzędzie Marszałkowskim.

• Zbliżamy się do końca obecnej perspektywy finansowej. Jakie działania podejmowane dotychczas w ramach PO KL możemy uznać za efektywne i godne wspierania także w kolejnych siedmiu latach?

– Z pewnością jednym z priorytetów EFS pozostanie edukacja. Nadal będziemy realizować projekty skierowane do

najmłodszych, czyli przedszkolaków oraz dzieci w wieku szkolnym. Przewidujemy także szerokie wsparcie dla osób podejmujących kształcenie zawodowe. Chcemy, aby dzięki środkom EFS podniosła się jakość tej edukacji, a nauka była połączona ze zdobywaniem praktycznych umiejętności. Projekty edukacyjne są pozytywnie oceniane już dziś, jednak ich faktyczny wpływ będzie widoczny dopiero w perspektywie kilku czy kilkunastu lat, kiedy absolwenci wejdą na rynek pracy. Zależy nam, aby już na tym etapie byli jak najlepiej przygotowani merytorycznie i praktycznie do wykonywania zawodu i nie musieli korzystać z rozbudowanych instrumentów usług rynku pracy, czyli z konieczności doksztalcania bądź przekwalifikowania, wynikających z niedostosowania umiejętności do wymagań pracodawców.

Prognozujemy, że w kolejnych latach dużym zainteresowaniem cieszyć się będzie możliwość skorzystania z opieki nad dziećmi do lat 3. Takie działanie będzie jednak nierozdzielnie powiązane z aktywizacją zawodową rodzica lub opiekuna malucha, dotychczas przebywającego w domu z uwagi na konieczność sprawowania nad nim opieki.

Dużą zmianą jakościową jest także podejście do świadczenia wsparcia w pomocy społecznej. Dzięki środkom PO KL udało się wykorzystać na większą skalę instrumenty aktywnej integracji – kontrakt socjalny czy programy aktywności lokalnej. Działania te z pewnością będziemy kontynuować,

ponieważ walka z ubóstwem i wykluczeniem jest wyzwaniem dla państw Unii. Komisja Europejska w dokumentach kierunkowych zagwarantuje na ten obszar interwencji co najmniej 20% środków EFS. Chcemy zwiększyć rolę sektora ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym naszego województwa. Wierzymy, że reintegracja społeczna połączona z ekonomizacją działań przyniesie wymierne efekty dla całego Dolnego Śląska.

Nie można pominąć najważniejszych działań, które w bezpośredni sposób realizują cel EFS, czyli wpływają na zwiększenie poziomu zatrudnienia. Z jednej strony chcemy skupić się na instrumentach, które pozwolą zdobyć umiejętności oczekiwane przez pracodawców, a z drugiej – podnosić kwalifikacje osób już zatrudnionych. Odchodzimy od podejścia podaźowego na rzecz popytowego i dążymy do zwiększenia efektywności szkoleń i kursów skierowanych do firm i ich pracowników. Będziemy też kłaść nacisk na kształcenie przez całe życie i rozwój kompetencji kluczowych wśród Dolnoślązaków.

• Co w Pani opinii powinno ulec zmianie w nowym Programie w zakresie odpowiadającym współfinansowaniu z EFS ?

– Zgodnie z kierunkami określonymi przez Komisję Europejską, szczególną uwagę musimy zwrócić na osiąganie rezultatów w projektach, które mają doprowadzić do zatrudnienia. Będzie temu służyć zasada koncentracji, polegająca na ukierunkowaniu środków polityki spójności na najważniejszych dla UE wyzwaniach. Z celami zostaną powiązane rezultaty, w znaczącej części wspólne dla wszystkich krajów Unii. Ich realizacja będzie podlegać weryfikacji, której wynikiem będzie w przypadku wykonania założonego planu – przeznaczenie dodatkowych środków na Program, a w przypadku niewywiązania się z przyjętych założeń – możliwość zawieszenia płatności lub nałożenie korekty finansowej. Ten zapis brzmi groźnie, ale mam nadzieję, że odejście od dotychczasowego podejścia premiującego tych, którzy wydają środki unijne szybciej, a niekoniecznie lepiej, wpłynie na wyższą jakość podejmowanej interwencji.

Prowadzimy także prace nad uproszczeniem procedur re-

alizacji projektów. Jednym z wyzwań jest elektroniczna komunikacja między urzędem a beneficjentem. Z pewnością zmniejszy to obciążenia administracyjne.

Przyszły okres programowania to dla EFS także zmiana systemu zarządzania. W latach 2014-2020 to region będzie instytucją odpowiedzialną w całości za wykonanie założeń dwufunduszowego Programu, co usprawni jego wdrażanie oraz pozwoli elastyczniej modyfikować założenia, uwzględniając dynamikę zmian społeczno-gospodarczych w województwie.

• Czy realizacja jednego Regionalnego Programu Operacyjnego, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, wiąże się z marginalizacją znaczenia EFS w naszym regionie?

– Wręcz przeciwnie, musimy dostrzegać możliwość efektywniejszego wykorzystania tych środków. Komplementarność dwóch funduszy ma być jedną z zasad systemu programowania. Dokumenty kierunkowe regulują, że EFS będzie funduszem wiodącym w celach tematycznych 8 (zatrudnienie

i adaptacyjność), 9 (włączenie społeczne) oraz 10 (edukacja). Oznacza to, że w pierwszej kolejności należy zdiagnozować potrzebę społeczną i w odpowiedzi na nią kierować adekwatne wsparcie. Posłużę się przykładem dotyczącym rewitalizacji. Dotychczas niejednokrotnie sprowadzała się do modernizacji budynków na obszarach marginalizowanych. Jest to działanie bardzo istotne, ale brakowało towarzyszącego mu wsparcia o charakterze społeczno-edukacyjno-zawodowym, skierowanego do mieszkańców takich miejsc. Tym samym interwencja była wycinkowa i nie wprowadzała trwałej zmiany. Dlatego w przyszłym RPO chcemy wykorzystać komplementarność funduszy tak, aby środki z dwóch źródeł w pełni rozwiązywały zdiagnozowany problem. Różnica będzie polegała więc na tym, że podstawą interwencji w tych trzech celach będzie potrzeba społeczna, a w drugiej kolejności – jako uzupełnienie – wsparcie infrastrukturalne, ściśle powiązane ze zdiagnozowanym problemem i grupą docelową.

Komisja Europejska zdaje sobie sprawę, że w obliczu kryzysu to inwestycje w kompetencje oraz umiejętności człowieka, a także jego wiedza, operatywność, umiejętność przekwalifikowania oraz zdolności interpersonalne pozwolą pokonać trudności gospodarcze, które obecnie nas dotyczą.

• Do jakich dokumentów możemy odesłać czytelników zainteresowanych tematyką EFS 2014-2020?

– Zachęcam do lektury projektów tzw. Rozporządzenia Ogólnego ws. Funduszy Europejskich¹ oraz Rozporządzenia w sprawie EFS². W tych dokumentach określono obszary wsparcia funduszy, ich wzajemne powiązanie i komplementarność. Zakres i sposób interwencji zostaną szczegółowo określone w Umowie Partnerstwa, której założenia zostały przedstawione 15 stycznia br. w dokumencie Rady Ministrów³.

Założenia umowy partnerstwa

Dokument zawiera propozycje dotyczące m.in.:

- ✓ celów i obszarów geograficznych Polski, których wsparcie jest szczególnie istotne dla rozwoju kraju,
- ✓ podziału odpowiedzialności za wdrażanie funduszy pomiędzy władzami krajowymi i regionalnymi,
- ✓ zarysu systemu wdrażania Programów, tj. określa ich liczbę, podmioty zarządzające oraz zakres interwencji.

¹Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (zmieniony wniosek z dnia 22 kwietnia 2013 r. COM(2013) 246 final, 2011/0276 (COD)) dostępne na stronie: <http://eur-lex.europa.eu> (08.05.2013).

²Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Bruksela, dnia 14.3.2012 r. COM(2011) 607 final / 2 2011/0268 (COD) z dalszymi zmianami, tj. zmiana wniosku Komisji COM(2011) 607 final/2 dotyczącego ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego z dnia 12.3.2013 COM(2013) 145 final 2011/0268 (COD).

³„Założenia Umowy Partnerstwa” dostępne na stronie: www.mrr.gov.pl (zakładka: Fundusze Europejskie 2014-2020).

DANE KONTAKTOWE

Instytucja Pośrednicząca PO KL

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
Departament Funduszy Europejskich
Punkt informacyjny i naboru wniosków PO KL
ul. Mazowiecka 17, pokój nr 0004, 50-412 Wrocław
tel.: 71 776 96 17, 71 776 96 03, 71 776 95 51
e-mail: promocja.efs@dolnyslask.pl
www.efs.dolnyslask.pl

Instytucja wdrażająca (Instytucja Pośrednicząca II stopnia)

Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy

Punkt Informacyjny
ul. Armii Krajowej 54, pokój nr 100, 50-541 Wrocław
tel.: 71 39 74 110, 71 39 74 111
bezpłatna infolinia: 800 207 097 oraz 800 300 376
e-mail: promocja@dwup.pl; www.pokl.dwup.pl

Regionalne Ośrodki Europejskiego Funduszu Społecznego na Dolnym Śląsku

ROEFS we Wrocławiu

(prowadzony przez Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych)
pl. Solidarności 1/3/5, pokój nr 415, 53-661 Wrocław
tel.: 71 780 90 79, faks: 71 796 30 00
e-mail: info_wroclaw@roeefs.pl; www.wroclaw.roeefs.pl

ROEFS w Jeleniej Górze

(prowadzony przez Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych)
ul. Bankowa 36, III piętro, 58-500 Jelenia Góra
tel./faks: 75 642 20 00
e-mail: info_jeleniagora@roeefs.pl; www.jeleniagora.roeefs.pl

ROEFS w Wałbrzychu

(prowadzony przez Unię Przedsiębiorców Dolnego Śląska
i Legnickie Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich)
ul. Dmowskiego 22, 58-300 Wałbrzych
tel.: 74 666 60 44
e-mail: info_walbrzych@roeefs.pl; www.walbrzych.roeefs.pl

ROEFS w Legnicy

(prowadzony przez Agencję Rozwoju Regionalnego ARLEG SA
i Legnickie Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich)
ul. T. Kościuszki 25/1, 59-220 Legnica
tel.: 76 862 58 15, faks: 76 862 58 25
e-mail: info_legnica@roeefs.pl; www.legnica.roeefs.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**DOLNY
ŚLĄSK**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

